

تاریخ معاصر ایران

مجموعه تاریخ معاصر ایران-۲۷

انتشارات شیرازه کتاب ما

سرشناسه	: زندفرد، فریدون، ۱۳۰۴-
عنوان و نام پدیدآور	: ایران و جهانی پرتلاطم: خاطراتی از دوران خدمت در وزارت امور خارجه ۱۳۲۶-۱۳۵۹ / نویسنده فریدون زند فرد.
مشخصات نشر	: تهران: شیرازه کتاب ما، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۹ص.
فروست	: تاریخ معاصر ایران ۲۷.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۴۳-۱۴-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
عنوان دیگر	: خاطراتی از دوران خدمت در وزارت امور خارجه ۱۳۲۶-۱۳۵۹
موضوع	: زندفرد، فریدون، ۱۳۰۴-
موضوع	: ایران—تاریخ—پهلوی—۱۳۵۷-۱۳۲۰
موضوع	: ایران—سیاست و حکومت—۱۳۵-۱۳۲۰—Iran—Politics and government—1941-1978
رده بندی کنگره	: DSR۱۴۸۶:
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۸۲۴۰۹۲:
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۸۱۲۲۵۷:

ایران و جهانی پرتلاطم

خاطراتی از دوران خدمت در وزارت خارجه

۱۳۲۶-۱۳۵۹

نویسنده: فریدون زندفرد

انتشارات: شیرازه کتاب ما

تیراژ: ۳۳۰ نسخه

چاپ اول: آبان ۱۳۹۸

حق چاپ و نشر محفوظ است.

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است

تهران، صندوق پستی: ۱۱۱-۱۳۱۴۵

تلفن: ۸۸۹۵۲۲۹۷ فکس: ۸۸۹۵۱۶۹۱

همراه: ۰۹۳۶-۹۵۰۰۱۸۲

سایت: www.shirazehketab.net

ایران و جهانی پرتلاطم

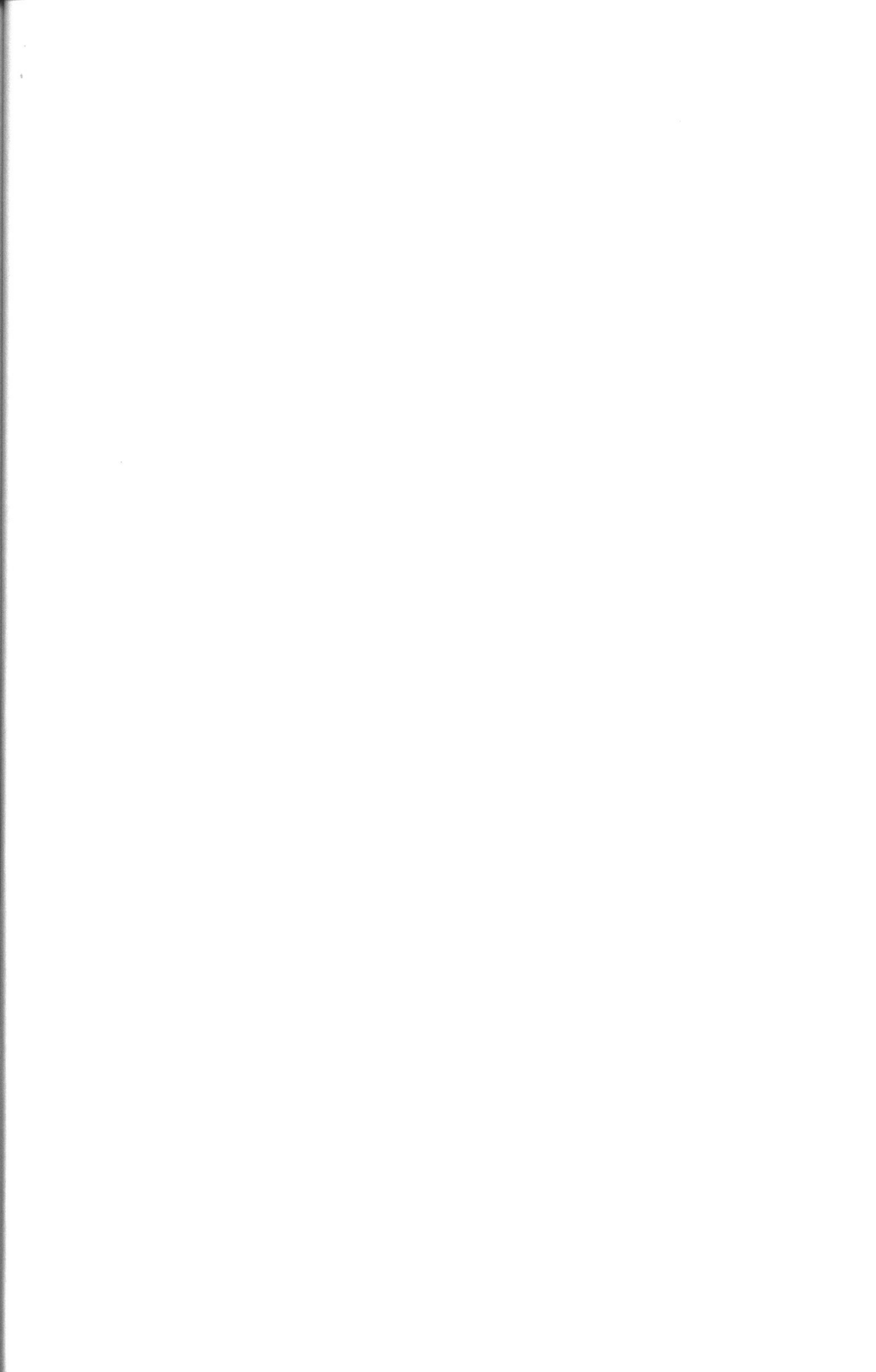
خاطراتی از دوران خدمت در وزارت خارجه

۱۳۲۶-۱۳۵۹

فریدون زندفرد

هدیه‌ای به دو فرزندم

فهرست

یادداشت دبیر مجموعه	۱
پیشگفتار	۱
فصل اول - سال‌های نخست (۱۳۲۸ - ۱۳۲۶)	۳
فصل دوم - مأموریت در سازمان ملل متحد (۱۳۳۴ - ۱۳۲۹)	۱۹
فصل سوم - اداره امور اقتصادی (۱۳۳۶ - ۱۳۳۴)	۳۷
فصل چهارم - مأموریت دوم در سازمان ملل متحد (۱۳۴۲ - ۱۳۳۶)	۳۹
فصل پنجم - هفت سال اقامت در تهران (۱۳۵۰ - ۱۳۴۳)	۵۳
فصل ششم - سفارت کویت (۱۳۵۴ - ۱۳۵۰)	۱۰۳
فصل هفتم - ریاست دفتر طرح‌ها و برنامه‌ها (۱۳۵۵ - ۱۳۵۶)	۱۳۱
فصل هشتم - سفارت اسلام‌آباد (۱۳۵۶ - ۱۳۵۷)	۱۳۵
فصل نهم - سفارت بغداد (۱۳۵۷ - ۱۳۵۸)	۱۶۵
فصل دهم - وزارت خارجه جمهوری اسلامی (۱۳۵۹ - ۱۳۵۸)	۱۸۷
فصل یازدهم - پرده‌های آخر (۱۳۶۷ - ۱۳۵۹)	۲۲۳

یادداشت دبیر مجموعه

از آنجایی که تاریخ دیپلماسی ایران در سده‌های اخیر تا حدود فراوانی تحت‌الشعاع سیاست قدرت‌های بزرگ بوده است بررسی تاریخچه آن نیز به همان نسبت به بررسی مناسبات ایران و قدرت‌های مزبور محدود بوده است. به همین دلیل نیز غالب پژوهش‌های موجود از تحولات دوره مورد بحث به مضامینی چون تاریخ روابط ایران و انگلیس، ایران و ایالات متحده و در کنار آن دو، روابط ایران با کشورهای چین روسیه و فرانسه منحصر مانده است. یکی از نخستین آثار سنگین این حوزه، نادیده ماندن نقش و عملکرد حوزه‌های دیگری از مناسبات خارجی است که اگرچه شاید در مقاطعی چند از لحاظ اهمیت به پای مباحث مربوط به قدرت‌های بزرگ نرسد، ولی برای فراهم آمدن تصویر کاملتری از عرصه سیاست خارجی در ایران، آگاهی بدان‌ها ضروری است. در واقع اهمیت این حوزه‌های پیرامونی نه فقط در آن است که در پاره‌ای موارد در مقام عرصه بازتاب بخشی از سیاست قدرت‌های بزرگ عمل کرده است، بلکه در این نیز می‌تواند باشد که هر از گاه برای کاستن از تأثیر نیرومند و تعیین‌کننده آن حوزه نیز مفزّی به وجود آورده است.

ایران و جهانی پرتلاطم که بخش اصلی آن بر خاطرات نویسنده از مسائل مربوط به اعاده حاکمیت کشور بر جزایر ایرانی خلیج فارس و تصدی سفارتخانه‌های ایران در کویت و پاکستان و عراق در فاصله سال‌های دو دهه ۱۳۴۰ و ۱۳۵۰ استوار است، در کنار ارائه تصویر کلی تری از تلاش و تکاپوی سیاست خارجی کشور در آن روزگار، از رشته رخدادها و تحولات دیگری نیز سخن به میان می‌آورد که معمولاً در بررسی‌های متعارف، آنچنان که شاید و باید مورد تأکید قرار نمی‌گیرند.

سیاست خارجی ایران چنان‌که از خلال بررسی این خاطرات نیز برمی‌آید به ویژه در سطوح منطقه‌ای از تحرک و پویایی خاصی برخوردار بود که شاید نظیر آن را در بسیاری از دیگر ادوار تحولات ایران معاصر نتوان مشاهده کرد. بررسی کم و کیف رخداد‌های این دوره و علی‌الخصوص روشن‌ساختن آن که پیش‌آمد چنین تحرکاتی تا چه حد در مساعدت فضای بین‌المللی ریشه داشت و یا احیاناً تا چه اندازه در ابتکار عمل‌هایی که امکان اتخاذ آن‌ها فراهم بود، از جمله پرسش‌هایی است که می‌توان با اتکاء به دانسته‌هایی چون این نوع خاطرات دست‌اندرکاران و دیگر اسناد ذی‌ربط، پاسخ‌هایی برای آن‌ها یافت.

کاوه بیات

بیشگفتار

همواره بر این تصور بودم که «خاطره‌نویسی» وادی‌ای است انحصاری و باید حتماً از آن کسانی باشد که از معروفیت و شهرت اجتماعی، به علت توفیق در عمل، نصیبی فراوان دارند؛ و اگر دیگران به این خطه انحصاری قدم گذارند چه بسا عامل خودپسندی و بزرگانگاری محرک و زمینه‌ساز این حریم‌شکنی تلقی شود. مگر نه این است که این به اصطلاح حریم‌شکنان در غیبت شهرت اجتماعی توقع دارند آثارشان خواهان و خواننده داشته و تأثیرگذار باشد؟ عامل خودپسندی در تهیه این اوراق سهمی ندارد. به اعتبار حرفه‌ای که پیش گرفتم در مقاطع خاص شاهد رویدادهایی بوده‌ام که فکر کردم چنانچه این وقایع و بازیگران آن صحنه‌ها بی‌طرفانه به تصویر قلم کشیده شوند، ممکن است شناخت بهتری از پاره‌ای از جنبه‌های سیاست خارجی و مجریان دیپلماسی کشور به دست آورد. و از دیدی وسیع‌تر هرآینه این اوراق با نوشته‌های دیگری از این نوع قرین و تکمیل شود چه بسا در روشن نمودن پاره‌ای از جنبه‌های تاریخ دیپلماسی معاصر کشور سهمی داشته باشد. همین محاسبات فکری انگیزه‌ای گردید در نگارش این اوراق.

تاریخ آغاز و انجام این نوشته با تاریخ آغاز و انجام زندگی اداری‌ام تقارن دارد. در این صفحات مسیر دوران خدمت در وزارت خارجه را دنبال می‌کنم و برحسب تقدم و تأخر رویدادها از وقایعی سخن رفته که ناظر آن‌ها بودم و از کارگزاران سیاسی یاد شده که با آنان محشور بودم.

این تحقیق شامل یازده فصل است. نه فصل نوشتار حکایت حدود سی سال خدمت در وزارت خارجه نظام شاهنشاهی است. فصل دهم روایت دورانی است که در وزارت خارجه جمهوری اسلامی به سر آمد. صفحات چندی نیز تحت عنوان «پرده‌های آخر» فصل پایانی نوشته را شکل می‌دهد که مربوط به فعالیت‌های مقطعی زمانی می‌شود که در وزارت خارجه دیگر سمتی نداشتم.

در این اوراق از ذکر القاب حتی المقدور پرهیز شده است. در بیان مطالب متعهدم که امین باشم و در قضاوت‌ها بی‌طرف.

سعی بر آن بود این اوراق در حد و اندازه یک تحقیق علمی ظاهر گردد. در تهیه مطالب جز در مواردی معدود از یادداشت و یا مکتوبی استفاده نکرده و عمدتاً از یاد مانده ذهنی سالیان گذشته یاری گرفته‌ام. اگر سهوی پیش آمده خزینۀ فرسوده ذهنم توان شناخت حلقه‌های گمشده و ترسیم دقیقتری از رویدادهای دیرین را نداشته است. امید است این کوشش در حد خود و به منظوری که تهیه گردیده مفید واقع شود. در پایان از دوست و همکار دیرین دکتر پرویز نوین که در تهیه این نوشته مشوقم بوده سپاسگزارم.

فریدون زندفرد

بهار ۱۳۷۹